ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตรในอนาคตของนิสิตเจเนอเรชั่นซี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ในจังหวัดพัทลุง

ทรงพร จันทรพัฒน์* ศิริพร รำนา* ศุภลักษณ์ ทองคำ*
โรสมายนี อาแว* เสาวลักษณ์ พรหมอินทร์*

บทคัดย่อ

บทนำ : จำนวนประชากรของประเทศไทยคาดว่าจะลดลงในอนาคตเนื่องจากความตั้งใจมีบุตรของประชาชนลดลง ซึ่งอาจจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการรับรู้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจมีบุตรของประชาชนจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายส่งเสริมการมีบุตร

วัตถุประสงค์การวิจัย : เพื่อศึกษาปัจจัยและระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตรในอนาคตของนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง วิทยาเขตพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย : การศึกษาเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 20-27 ปี จำนวน 239 ราย ใช้แบบวัดทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรม และความตั้งใจมีบุตรที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ 0.860, 0.833, 0.867, และ 0.867 ตามลำดับ มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาโดยรวม .848 และสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคแสดงค่าความเชื่อมั่นแบบวัด .893 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา และสมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย : ความตั้งใจมีบุตรมีความสัมพันธ์ด้านบวกปานกลางกับทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และกับการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมระดับมาก ทัศนคติ (β=.164, p<.05) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (β=.238, p<.01) และการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรม (β=.168, p<.05) สามารถทำนายและร่วมกันทำนายความตั้งใจมีบุตรได้ ร้อยละ 21.10 (R^2=0.211, F = 21.008, p<.001)

สรุปผล : หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาครั้งนี้ ส่งเสริมประชากรกลุ่ม Gen Z ให้มีความตั้งใจต่อการมีบุตรในอนาคต โดยเสริมสร้างบุคคลให้มีทัศนคติด้านบวก มีการสนับสนุนจากกลุ่มอ้างอิง ที่จะส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรม เพื่อช่วยเพิ่มความตั้งใจของผู้จะเป็นบิดามารดาต่อการมีบุตรให้สูงขึ้น

คำสำคัญ : ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรม ความตั้งใจ

* คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
ผู้นิพนธ์ประสานงาน : ทรงพร จันทรพัฒน์, E-mail: chanpatdang@gmail.com

Received: *January 14, 2025* ***Revised:*** *April 30, 2025* ***Accepted:*** *April 30, 2025*

Factors Influencing the Intention to Have Children in the Future Among Generation Z Students at a University in Phatthalung Province

Songporn Chuntharapat* Siriporn Rumna* Suppalak Thongkum*
Rosmainee Awae* Saowalak Prom-in*

Abstract

Background: Thailand's future population is expected to decline, which may impact the country's development. The birth rate depends on individuals' intentions to have children. Understanding the factors that influence this intention will be beneficial for developing effective policies to promote childbirth.

Objectives: To examine the factors and levels of factors influencing Generation Z students' intention to have children in the future at a university in Phattalung province.

Methods: This descriptive study collected online data from 239 participants aged between 20 and 27. The instruments included a scale measuring attitude, reference group conformity, perceived behavioral control, and intention to have children, with item-total correlation indices of 0.860, 0.833, 0.867, and 0.867, respectively. The overall content validity index (CVI) was .848. The reliability of the instruments, as measured by Cronbach's alpha coefficient, was .893. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis.

Results: The results showed that attitudes, support from reference groups, and perceived behavioral control were all significant predictors of the intention to have children, 21.10% (R^2=0.211, F=21.008, p<.001). The factors predicting the intention to have children with statistical significance included attitudes (β=.164, p<.05), support from reference groups (β=.238, p<.01), and perceived behavioral control (β=.168, p<.05).

Conclusions: Relevant agencies can use these findings to promote childbirth intentions among Generation Z by fostering positive attitudes, encouraging support from reference groups, and enhancing perceived behavioral control to increase their intentions to have children.

Keywords: attitude, subjective norm, perceived behavioral control, intention

* Faculty of Nursing, Thaksin University, Phatthalung Campus
Corresponding Author: Songporn Chuntharapat, E-mail: chanpatdang@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบัน “เด็กเกิดน้อย” เป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ในกระแสสังคมเป็นวงกว้าง เพราะมีผลกระทบในแง่ประชากรไทยจะลดลงในอนาคต และยังมีผลไปถึงการพัฒนาประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่คนวัยทำงานลดน้อยลงจนไม่เพียงพอการจัดเก็บรายได้เข้ารัฐ และการบริหารจัดการงบประมาณของประเทศ โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2567 อัตราการเจริญพันธุ์ทั่วโลกโดยรวมเฉลี่ย 2.2 คน ในขณะที่ไทยเฉลี่ย 1.0 คน (Chamchan, 2025; Department of Economic and Social Affairs, United Nations [UN], 2025) เด็กไทยเกิดมีจำนวน 462,240 คน (The Bureau of Registration Administration [BORA], 2025) เป็นครั้งแรกในรอบ 70 ปี ประเทศไทยมีจำนวนเด็กเกิดไม่ถึง 5 แสนคนต่อปี จึงสะท้อนให้เห็นว่าไทยกำลังเผชิญหน้าวิกฤตของการเกิดน้อย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการขยายตัวและโครงสร้างประชากรอย่างมาก

การคาดการณ์ประชากรโลก เพิ่มขึ้นเป็น 9.7 พันล้านคน ในปี พ.ศ.2593 ทั้งนี้ Generation Z (Gen Z) มีประมาณร้อยละ 32 ของประชากรโลกทั้งหมด (Phaomanacharoen, 2022) เป็นผู้ซึ่งเกิดในช่วงปี พ.ศ. 2540-2555 (Srinont, 2018) นับอายุถึงปี 2567 จะมีอายุ 12-27 ปี ส่วนหนึ่งเป็นวัยศึกษาในระดับอุดมศึกษา สิ่งโดดเด่นของเด็กกลุ่มนี้ คือ เกิดมาพร้อมความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีอินเตอร์เน็ต จึงรู้จักการใช้อินเตอร์เน็ตกลายเป็นเครื่องมือและแรงบันดาลใจของคน Gen Z ซึ่งช่วยให้เปิดกว้างทางความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างมากขึ้น ช่วยให้เปิดกว้างยอมรับความแตกต่าง Gen Z ยังเป็นกลุ่มเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความเป็นปัจเจกบุคคล ตระหนักรู้ในตนเองและมองโลกในแง่บวก ล้วนแต่ส่งผลช่วยให้บุคคลปรับตัวได้ดี (Chondaeng et al., 2024) มีแนวโน้มจะปรับทัศนคติได้ดี อีกทั้งกำลังเข้าสู่วัยแรงงาน เริ่มมีรายได้เป็นของตนเอง และจะกลายเป็นอีกหนึ่งกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ (Chuaywongyart, 2019)

คนรุ่นใหม่ตัดสินใจมีบุตรในอนาคตหรือไม่ จะต้องมีความตั้งใจ (Intention) โดยปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Ajzen, 1991) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าพฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจจะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ โดยมีปัจจัยที่กำหนดความตั้งใจในการจะกระทำพฤติกรรมมี 3 ประการ ได้แก่ (1) ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitudes toward behaviors) (2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norms) และ (3) การรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) ความตั้งใจจึงเป็นปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าบุคคลได้ทุ่มเทความพยายามมากน้อยเพียงใดที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ยิ่งถ้าหากบุคคลมีความตั้งใจแน่วแน่และพยายามมากเพียงใด ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมจะมีมากเท่านั้น

ทัศนคติ เป็นการประเมินทางบวกหรือลบต่อการกระทำนั้น ๆ ถ้าบุคคลเชื่อว่าการทำพฤติกรรมใดแล้วจะได้รับผลทางบวก จะมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ๆ และเมื่อมีทัศนคติทางบวกจะเกิดเจตนาหรือมีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น จากการศึกษาสถานการณ์ความต้องการมีบุตรในภาพรวม พบว่าสตรีที่สมรสต้องการมีบุตรในอนาคต ร้อยละ 18.8 (Phuangprayong, 2018) เนื่องจากผู้หญิงรุ่นใหม่มีทักษะและมีความสามารถในหน้าที่การงานไม่แตกต่างจากผู้ชาย จึงไม่จำเป็นจะต้องมีการสมรส และที่สำคัญสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง หรือผู้ที่อยากมีคู่เลือกจะไม่มีบุตร หากรู้ว่าตนเองไม่พร้อมด้านการเงิน และเวลาดูแลรับผิดชอบต่อบุตรที่เกิดมา อีกทั้งคนรุ่นใหม่เรียนสูงขึ้นและมีค่านิยมอยู่เป็นโสด แต่งงานช้าลง เพราะมีความคิดเห็นว่าการมีบุตรทำให้เสียโอกาส จะเป็นอุปสรรคต่อการทุ่มเทในความก้าวหน้าอาชีพการงาน และการใช้ชีวิตตามต้องการ (Paweenawat, 2020) แต่การศึกษาผลลัพธ์เชิงลบเกิดขึ้นจากการไม่มีบุตร พบว่าทำให้มีความเครียด ภาวะซึมเศร้ารุนแรง ซึ่งเป็นผลจากการตีตราทางสังคมของบางวัฒนธรรมกับการให้คุณค่าการมีบุตร อันเกี่ยวข้องกับสถานภาพของผู้หญิงในสังคมนั้น ๆ และอาจมีผลทำให้รู้สึกไร้คุณค่า สูญเสียบทบาทการเป็นบิดามารดา รู้สึกภาคภูมิใจในตนเองต่ำ อาจนำไปสู่ปัญหาการแยกทางหรือหย่าร้าง (Mahadeen et al., 2018) อาจปรับตัวได้ยาก

เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา (Wattanavitukul & Roomruangwong, 2022) ดังนั้นปัจจัยดังกล่าว รวมทั้งการพิจารณา ข้อดีข้อเสียที่จะเกิดขึ้นจากการมีบุตรต่อตนเองไม่ว่าเป็นด้านอารมณ์ สังคม หรือเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติของบุคคลในการตั้งใจมีบุตร

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง โดยเป็นกลุ่มคนใกล้ชิดในครอบครัว เช่น บิดา มารดา บุตร หรือสามีภรรยา เป็นต้น และบุคคลภายนอกครอบครัว เช่น เพื่อน ผู้ร่วมงาน จะมีอิทธิพลต่อบุคคลในการตั้งใจที่จะมีหรือไม่มีบุตร หากบุคคลประเมินว่ากลุ่มอ้างอิงต้องการให้ตนมีบุตร จึงทำให้ตั้งใจจะมีบุตรมากขึ้น เช่น บิดาและมารดาของตนเองมีความต้องการมีหลาน และสามีต้องการมีบุตร จึงเป็นความคาดหวังและความต้องการจากบุคคลดังกล่าว ร่วมกับรับรู้ว่าจะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน บุคคลจะมีความตั้งใจต่อการมีบุตร ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลมองว่าการมีบุตรเป็นภาระ ร่วมกับอาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยวมีขนาดเล็กจึงรับการช่วยเหลือจากกลุ่มอ้างอิงได้น้อย อาจเป็นผลทำให้มีความต้องการมีบุตรหรือจำนวนบุตรที่ต้องการเปลี่ยนแปลงไปด้วย จึงทำให้ไม่ตั้งใจที่จะมีบุตร (Kanchanachitra et al., 2017; Ren et al., 2024; Chen et al., 2024) ดังนั้น การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของบุคคลจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความตั้งใจมีบุตรในอนาคต

ปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการมีบุตรอีกประการหนึ่ง คือ การรับรู้ความสามารถการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) เป็นการรับรู้ของบุคคลว่าตนเองมีความสามารถควบคุมอิทธิพลของปัจจัยจะทำให้การกระทำพฤติกรรมนั้นเป็นไปได้ง่ายหรือยากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการคาดคะเนปัจจัยที่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรค ทั้งนี้การที่บุคคลตัดสินใจที่จะไม่มีบุตรหรือชะลอการมีบุตรออกไปนั้น หากรับรู้ว่าขาดการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือจากทางภาครัฐและสังคม เช่น ขาดแคลนสถานเลี้ยงดูเด็กเล็กของภาครัฐ การขาดความยืดหยุ่นของเวลาการทำงาน การกีดกันแบ่งแยกในสถานที่ทำงานต่อแรงงานที่มีบุตรทำให้มีความต้องการที่จะแต่งงานและมีบุตรลดลง (Paweenawat, 2020) โดยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม ได้แก่ การมีรายได้ที่มั่นคง และมีสมาชิกในครอบครัวที่สามารถช่วยเลี้ยงดูบุตร (Li et al., 2019) ทำให้รับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมต่อการที่จะมีบุตรในอนาคตได้ จึงมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการมีบุตรของบุคคล

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตรในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาอัตราการเกิดน้อยลง ซึ่งจะกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรในอนาคต ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวถึงปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการมีบุตร ประกอบด้วย 1) ทัศนคติต่อการมีบุตร 2) การคล้อยตามบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง และ 3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และผู้วิจัยศึกษาจากนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่กำลังจะจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และก้าวเข้าสู่วัยทำงาน และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีบุตรในอนาคต เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการควบคุมพฤติกรรม เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางพัฒนาด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ ส่งเสริมในการมีบุตร และเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการกำหนดนโยบายและสวัสดิการที่สอดคล้องตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยด้านทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร และความตั้งใจมีบุตรของนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตรในอนาคตของนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง โดยตัวแปรอิสระ คือ ทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจมีบุตรในอนาคต

สมมติฐานการวิจัย

1. ทัศนคติมีผลต่อความตั้งใจมีบุตรของนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีผลต่อความตั้งใจมีบุตรของนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

3. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีผลต่อความตั้งใจมีบุตรของนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

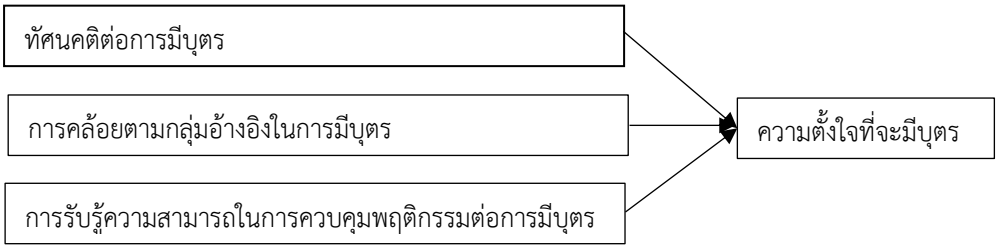
จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) (Ajzen, 1991) ประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายรูปแบบกระบวนการด้านจิตสังคมเกี่ยวกับความตั้งใจ (Intention) ที่นำไปสู่การตัดสินใจเชิงพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้พฤติกรรม (Behavior) ที่แสดงออกมานั้นเป็นผลมาจากความตั้งใจ ที่เกิดจากการชี้นำโดยความเชื่อ (Beliefs) 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติ เกิดขึ้นโดยการได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral beliefs) ทัศนคติเป็นระดับการประเมินของบุคคลต่อพฤติกรรมว่าเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ และบุคคลประเมินหรือให้คุณค่าต่อผลที่ตามมานั้น ทั้งนี้ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมใด ๆ จะมีผลต่อการตัดสินใจและการวางแผนกระทำ ถ้ามีทัศนคติด้านบวกจะเกิดความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นสูงขึ้นตามไปด้วย (Ajzen, 1991) ดังการประเมินของบุคคลต่อการมีบุตรว่าจะทำให้ตนเองมีผลด้านบวกตามมา เช่น การมีบุตรช่วยเติมเต็มชีวิตให้สมบูรณ์ หรือในรายที่เห็นว่าจะมีผลเป็นไปทางด้านลบ เช่น การมีบุตรทำให้ไม่มีอิสรภาพที่จะทำในสิ่งที่ตนเองชอบหรือปรารถนาที่จะกระทำ (Ajzen & Klobas, 2013)

2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หมายถึง การรับรู้แรงกดดันจากสังคมในการตัดสินใจว่าจะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs) ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญ เช่น บุคคลในครอบครัว เพื่อนสนิท หรืออาจารย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการตัดสินใจของบุคคล หากบุคคลเชื่อว่าบุคคลสำคัญที่ตนเองเคารพนับถือได้แสดงพฤติกรรมใด ๆ หรือบุคคลดังกล่าวเห็นด้วยกับการกระทำที่ตนจะแสดงออกมา บุคคลนั้นมีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมดังกล่าวออกมามากขึ้น แต่ถ้าหากบุคคลสำคัญไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมใด ๆ บุคคลนั้นมักจะพยายามหลีกเลี่ยง หรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา (Ajzen, 1991) และถ้าการรับรู้นี้สอดคล้องกับแรงจูงใจของบุคคลด้วยแล้ว จะส่งผลต่อการความตั้งใจมีบุตรในอนาคต (Ajzen & Klobas, 2013)

3. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นการรับรู้ความสามารถของบุคคลในการแสดงพฤติกรรมว่าตนจะสามารถแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ยาก-ง่าย มาก-น้อยเพียงใด และความเชื่อมั่นในตนเองต่อการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ว่าสามารถทำได้หรือไม่ได้ โดยการรับรู้นี้ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม (Control beliefs) หากบุคคลเชื่อว่าตนเองมีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรม และสามารถควบคุมให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดไว้ได้ บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ (Ajzen, 1991) ดังเช่น บุคคลตั้งใจมีบุตรเมื่อรับรู้ว่าตนจะสามารถหาคนช่วยเลี้ยงดูบุตรขณะที่บุตรยังเล็ก ๆ เมื่อตนต้องออกไปทำงานนอกบ้าน หรือรับรู้ว่าจะสามารถหาโรงเรียนที่ดี ๆ ให้กับบุตรได้เมื่อบุตรโตขึ้น จึงเป็นการรับรู้ถึงความสามารถของตนว่าจะจัดการกับปัจจัยที่จะเกื้อหนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการที่จะมีบุตรในอนาคตอย่างไร

ดังนั้นความตั้งใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล โดยถูกกำหนดด้วยทัศนคติซึ่งเป็นการประเมินผลโดยรวมจากบุคคล การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงซึ่งเป็นความเชื่อของบุคคลว่าตนเองควรจะมีส่วนร่วมในพฤติกรรมนั้น ๆ หรือไม่ และการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรม ถ้าบุคคลมีทัศนคติเชิงบวกต่อการมีบุตร มีความเชื่อว่าคนรอบข้างคาดหวังให้ตนมีบุตร และมั่นใจในความสามารถของตนเองต่อการควบคุมปัจจัยที่จะส่งผลในการมีบุตร บุคคลนั้นจะมีความตั้งใจในการมีบุตร ดังสรุปในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ทำการศึกษาประชากรกลุ่ม Gen Z ซึ่งเป็นนิสิตคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2566 ระหว่างเดือนธันวาคม 2566 ถึงเดือน มิถุนายน 2567 กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตเกิดระหว่างปี พ.ศ. 2540-2555 อายุระหว่าง 20-27 ปี ณ ปีที่ทำการศึกษา (พ.ศ. 2567)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ทำการศึกษาครั้งนี้ เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาของมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง จากคณะต่าง ๆ จำนวน 7 คณะ โดยเบื้องต้นคณะผู้วิจัยติดต่อ ประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือ ผ่านการทำงานร่วมกับสโมสรนักศึกษาของมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง การศึกษาภาคฤดูร้อน ประจำปีการศึกษา 2567 มี จำนวน 632 ราย ซึ่งกำหนดเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) คือ เป็นนิสิตที่มีอายุ 20-27 ปี และยินดีเข้าร่วมการวิจัย และกำหนดเกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria) เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีอาการผิดปกติด้านร่างกาย เช่น มีไข้ อ่อนเพลีย หรือมีความผิดปกติทางด้านการรับรู้และสติปัญญาที่มีผลต่อการรับรู้และตัดสินใจ

2. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้ตารางสำเร็จรูป (Krejcie & Morgan, 1970 in Rathachatranon, 2019) กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ยอมให้มีค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ของจำนวนทั้งหมด ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 239 คน

3. หลังจากได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เป็นนิสิตจากคณะวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมดิจิทัล จำนวน 57 คน คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 35 คน คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน จำนวน 36 คน คณะนิติศาสตร์ จำนวน 49 คน คณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 26 คน คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 18 คน และจากคณะอุตสาหกรรมเกษตรและชีวภาพ 18 คน โดยนำจำนวนนิสิตทุกคณะเรียงตามรหัสนิสิต และสุ่มกลุ่มตัวอย่างออกเป็นช่วงที่เท่ากัน คือ เป็นนิสิตที่มีรหัสเลขคี่ในแต่ละชั้นปี ของแต่ละคณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ 1 ชุด แบ่งเป็น 5 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามส่วนที่ 2–5 ผู้วิจัยได้ดัดแปลงภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ที่พัฒนาโดย Ajzen (1991) และการสร้างแบบสอบถามตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

(Ajzen & Klobas, 2013) ร่วมกับงานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจมีบุตรของคนไทยเจเนอเรชั่น Y และ Z ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (Tiatasin, 2024) ที่มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมการมีบุตร และความตั้งใจมีบุตร เท่ากับ .717, .846, .581 และ .721 ตามลำดับ แบบสอบถามที่ศึกษาครั้งนี้มีข้อคำถามทั้งทางด้านบวกและลบ ซึ่งแต่ละข้อคำถามให้คะแนน ตั้งแต่ 1-5 คะแนน ตามลำดับ โดยข้อคำถามด้านลบให้คะแนนตรงกันข้ามกับข้อคำถามด้านบวก

เมื่อได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ทั้งหมดและแบ่งแต่ละด้านออกเป็น 3 ระดับ แล้วหาอันตรภาคชั้นในช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.67–5.00, 2.34–3.66 และ 1.00–2.33 ซึ่งหมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร และความตั้งใจในการมีบุตรระดับมาก ปานกลาง และน้อย ตามลำดับ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา ลำดับที่การเป็นบุตรในครอบครัว ลักษณะครอบครัว บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย ลักษณะความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ของครอบครัว และความต้องการมีบุตรในอนาคต

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการมีบุตร เกี่ยวกับ 1) ความเชื่อผลของการมีบุตร ซึ่งเป็นผลของการมีบุตรต่อความเป็นครอบครัว ความคาดหวังจากบุตรในอนาคต จำนวน 9 ข้อ 2) การประเมินค่าผลของการมีบุตร โดยเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับภาระผูกพัน การใช้ชีวิต และการประเมินความเสี่ยงต่อการมีบุตร จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็น มาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่แน่ใจ” “เห็นด้วย” และ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการมีบุตร ในเรื่อง 1) ความเชื่อเกี่ยวกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงจำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราวัดประมาณค่าตั้งแต่ “ไม่มีอิทธิพล” “มีอิทธิพลน้อย” “มีอิทธิพลปานกลาง” “มีอิทธิพลมาก” และ “มีอิทธิพลมากที่สุด” และ 2) แบบวัดแรงจูงใจในการที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการมีบุตร จำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราวัดประมาณค่าตั้งแต่ “ไม่ทำตามแน่นอน” “ไม่ทำตาม” “ไม่แน่ใจ” “ทำตาม” และ “ทำตามแน่นอน”

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร ในเรื่อง 1) ความเชื่อในด้านปัจจัยที่จะมีผลต่อการมีบุตร มีจำนวน 5 ข้อ และ 2) การรับรู้ระดับอำนาจในการควบคุมปัจจัยต่อการมีบุตร เป็นการรับรู้ความสามารถเพื่อจะควบคุมให้ตนเองมีพฤติกรรมตามที่ตั้งใจไว้ หรือความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาเมื่อมีบุตร จำนวน 5 ข้อ คำตอบเป็นมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่แน่ใจ” “เห็นด้วย” จนถึง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความตั้งใจในการมีบุตร เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความมุ่งมั่นที่จะมีบุตร โดยประกอบด้วยการคาดการณ์ด้วยตนเอง ความต้องการที่จะกระทำ และความตั้งใจที่จะกระทำ ซึ่งมีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ คำตอบเป็นมาตราวัดประมาณค่ามี 5 ระดับ ตั้งแต่ “ไม่จริงมากที่สุด” “ไม่จริงมาก” “ไม่แน่ใจ” “จริงมาก” “จริงมากที่สุด”

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้น คือ ทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร และความตั้งใจในการมีบุตร ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลผู้ที่มีประสบการณ์ด้านประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน 1 ท่าน พยาบาลผู้มีประสบการณ์ด้านประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานด้านจิตวิทยา 1 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุม โครงสร้างของเนื้อหา ความเป็นปรนัย ความเที่ยงตรง และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (Item Objective

Congruence: IOC) กับเนื้อหาที่มุ่งวัด (Meehanpong & Chatdokmaiprai, 2018) ซึ่งผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามเท่ากับ 0.860, 0.833, 0.867, 0.867 ตามลำดับ มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาที่ผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฉบับ เท่ากับ 0.848 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามดังข้างต้นภายหลังปรับปรุงแก้ไข ไปทดลองใช้กับนิสิตที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย แล้วจึงนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทัศนคติต่อการมีบุตร 0.722 แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง 0.713 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร 0.820 และความตั้งใจในการมีบุตร 0.747 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.893

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เปิดโอกาสให้ซักถาม และให้อิสระในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย กลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลใด ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ เมื่อเผยแพร่งานวิจัยแล้วข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกทำลายทันที อีกทั้งผลการวิจัยจะถูกนำเสนอในภาพรวม และจะนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยทักษิณ มีรหัสจริยธรรมเลขที่ COA No. TSU 2024_059 REC No.0141 ลงวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตต่อคณบดีของแต่ละคณะ และขอรายชื่อนิสิตเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตตามคุณสมบัติที่กำหนด

2. ผู้วิจัยนำใบพิทักษ์สิทธิไปให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างอ่านคำชี้แจงก่อนลงมือตอบแบบสอบถาม โดยอธิบายวัตถุประสงค์และคำชี้แจงก่อนให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างพร้อมให้ความร่วมมือในการทำวิจัย และให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

3. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มตอบแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) จนครบตามจำนวน

4. ตรวจสอบความเรียบร้อยของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยสถิติเชิงพรรณนาเกี่ยวกับค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการมีบุตร การรับรู้ความสามารถการควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร และความตั้งใจมีบุตร โดยการใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบ่งระดับตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตรในอนาคต โดยใช้วิธีวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการมีบุตร และการรับรู้

ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร กับความตั้งใจมีบุตร (Dependent Variable) ซึ่งกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of significance) ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 54.40 และเพศชายร้อยละ 45.60 มีอายุระหว่าง 20-24 ปี เฉลี่ย 22.78 ปี (SD=.909) นับถือศาสนาพุธ ร้อยละ 66.53 และศาสนาอิสลาม ร้อยละ 33.47 ส่วนใหญ่เป็นบุตรคนแรก ร้อยละ 43.10 เป็นบุตรคนที่ 2, 3 ร้อยละ 35.57 และ 14.64 ตามลำดับ มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 56.90 ครอบครัวขยาย ร้อยละ 28.04 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 68.20 และมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสมาชิกในครอบครัวในระดับดี ร้อยละ 90.80 มีรายได้ของครอบครัวเพียงพอ ร้อยละ 89.96 และมีความต้องการมีบุตรในอนาคต ร้อยละ 77.00

ตารางที่ 1 ระดับของปัจจัยด้านทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อความตั้งใจมีบุตรของนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

ปัจจัย	M	SD.	ระดับความเห็นด้วย
ทัศนคติต่อการมีบุตร	3.30	.836	ปานกลาง
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการมีบุตร	3.36	.834	ปานกลาง
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร	3.99	.783	มาก
ความตั้งใจในการมีบุตร	3.30	.970	ปานกลาง

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการมีบุตร (M=3.30, SD.=.836) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (M=3.36, SD.=.834) และความตั้งใจต่อการมีบุตร (M=3.30, SD.=.970) ในระดับปานกลาง ส่วนการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร (M=3.99, SD.=.783) มีความเห็นด้วยในระดับมาก

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตร

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	.909	.319		2.850	.005**
ทัศนคติต่อการมีบุตร	.190	.081	.164	2.339	.020*
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการมีบุตร	.277	.081	.238	3.436	.001**
การรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร	.208	.084	.168	2.474	.014*

Durbin-Watson = 1.832, R = 0.460, R^2 = 0.211, SEE = .869, F = 21.008, Sig. of F = .000, *P <.05, **P <. 01

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสถิติของ Durbin-Watson เท่ากับ 1.832 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการทดสอบครั้งนี้ คือ ทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตรมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจมีบุตรในอนาคต โดยมีค่าขนาดความสัมพันธ์ 0.460 (R=0.460) และตัวแปรอิสระข้างต้นสามารถอธิบายความตั้งใจมีบุตรในอนาคตได้ร้อยละ 21.10 (R^2=0.211) การถดถอยพหุคูณมีสัดส่วนที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงความตั้งใจมีบุตรในอนาคตได้มากกว่าสัดส่วนที่อธิบายไม่ได้ถึง 21.008 เท่า (F=21.008) ซึ่งตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจมีบุตรในอนาคตของของนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง (Sig. of F<.001)

ค่าคงที่และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของกลุ่มตัวแปรอิสระ (B) ใช้อธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม พบว่าค่า B ของค่าคงที่ เท่ากับ .909 ค่า B ของตัวแปรอิสระด้านทัศนคติเท่ากับ .190 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เท่ากับ .277 และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเท่ากับ .208 ตามลำดับ โดยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างค่าคงที่และกลุ่มตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม มีค่า t ของค่าคงที่เท่ากับ 2.850 ($p<.01$) มีค่า t ของทัศนคติต่อการมีบุตร เท่ากับ 2.339 ($p<.05$) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเท่ากับ 3.436 ($p<.01$) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตรเท่ากับ 2.474 ($p <.05$) ตามลำดับ จึงสามารถเขียนสมการถดถอยพหุคูณได้ดังนี้ $\hat{y}$ (ความตั้งใจมีบุตรในอนาคต) = .909+.164 (ทัศนคติ) +.238 (การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง) +.168 (การรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรม) จะเห็นได้ว่า ตัวพยากรณ์ความตั้งใจมีบุตรในอนาคตที่สำคัญ คือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (β=.238) รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถการควบคุมพฤติกรรม (β=.168) และทัศนคติ (β=.164) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน อาจส่งผลกระทบต่อแนวโน้มอัตราการเกิดของไทยให้ลดลง และปัจจุบัน Gen Z เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ เป็นแรงงานและอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตรในอนาคต ตัวแปรอิสระประกอบด้วย ทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อการมีบุตร ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจมีบุตร ของนิสิต Gen Z มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง โดยสรุปและอภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระดับของทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจมีบุตรอยู่ในระดับปานกลาง และการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก การศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 54.40 มีอายุระหว่าง 20-24 ปี และมีความต้องการมีบุตรในอนาคต ร้อยละ 77.00 ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของ วริษา สุระพัฒน์ (Suraphat, 2019) ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 26-30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ต้องการมีบุตร โดยเห็นว่าบุตรมีคุณค่าทางจิตใจสำหรับบิดามารดา บุตรทำให้ชีวิตครอบครัวสมบูรณ์ และบุตรจะเป็นผู้ดูแลบิดามารดายามชรา ทั้งนี้หากบุคคลมีทัศนคติเป็นไปในเชิงบวกต่อพฤติกรรมนั้น บุคคลจะยิ่งตั้งใจที่จะปฏิบัติหรือแสดงออกเป็นพฤติกรรมนั้น ๆ (Ajzen, 1991) นอกจากนี้การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เป็นการรับรู้ของบุคคลว่าคนรอบข้างที่บุคคลนั้นให้ความสำคัญ เช่น บิดามารดาหรือคู่ครองมีความคิดเห็นหรือคาดหวังอย่างไรต่อการมีบุตรของตน และตนมีความต้องการที่จะทำตามความคาดหวังของคนรอบข้างมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะทำตามความคาดหวังของคนรอบข้าง กรณีที่ความคาดหวังของคนรอบข้างและความคาดหวังของบุคคลตรงกัน จึงส่งผลต่อความตั้งใจมีบุตรในอนาคต (Kanchanachitra et al., 2017) ผลการศึกษานี้สนับสนุนทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่ระบุว่า เมื่อบุคคลประเมินแล้วว่ากลุ่มอ้างอิงคาดหวัง สนับสนุน หรือเป็นต้นแบบให้กระทำพฤติกรรมนั้น บุคคลจะตั้งใจกระทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen, 1991) และหากมีความคาดหวังที่ตรงกันระหว่างคนรอบข้างและความคาดหวังของบุคคล ทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในสมรรถนะแห่งตนเพิ่มขึ้น (Araban et al. 2020) สำหรับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นการรับรู้ของบุคคลว่าสภาพแวดล้อมมีความเอื้ออำนวยต่อการมีบุตรมากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดบ้างที่เกื้อหนุนให้สามารถมีบุตรและเลี้ยงดูบุตรได้โดยง่าย และมีสิ่งใดบ้างที่เป็นสิ่งขัดขวางให้การมีบุตรหรือเลี้ยงดูบุตรเป็นไปได้ยากขึ้น (Kanchanachitra et al., 2017) เช่น รับรู้ว่าการมีบุตรเป็นภาระเนื่องจากต้องใช้ต้นทุนการเลี้ยงดูสูง ทั้งเรื่องเวลา เงิน และกำลังกาย ต้องทำงานหนักขึ้น การเลี้ยงดูบุตรเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าหน้าที่การงาน หรือสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่อาจมีอิทธิพลต่อการตั้งใจมีบุตร เช่น ความยากจน อาชญากรรม

ยาเสพติด และปัญหาเกิดภาวะโลกร้อน จึงกลัวว่าบุตรจะเป็นอันตราย (Tiatasin, 2024) ร่วมกับพิจารณาว่าตนมีความสามารถควบคุมอุปสรรคดังกล่าวให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดไว้ได้ ดังนั้นจึงส่งผลต่อความตั้งใจในการที่จะมีบุตรในอนาคต (Ajzen & Klobas, 2013) ผลการศึกษานี้สนับสนุนทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่ระบุว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นการรับรู้ความสามารถในการกระทำพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัย สนับสนุน การมีโอกาส หรือทรัพยากรในการควบคุมพฤติกรรม การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมจึงทำให้เกิดความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นให้สำเร็จ (Ajzen, 1991)

2. ทัศนคติมีผลต่อความตั้งใจมีบุตร เนื่องจากมีการให้ความสำคัญและคุณค่าของบุตรทั้งต่อตนเองและความเป็นครอบครัว ว่าบุตรจะสร้างคุณค่าทางจิตใจให้แก่บิดามารดาและยังทำให้ครอบครัวสมบูรณ์ (Sukanan et al., 2020) ช่วยสืบทอดเชื้อสายและธุรกิจครอบครัว เป็นที่พึ่งพาแก่ตนยามสูงอายุ และในผู้ที่แต่งงานและมีบุตรแล้วยังต้องการมีบุตรเพิ่มเพราะมีทัศนคติว่าการมีบุตรหลายคนจะทำให้บุตรมีเพื่อน ไม่เหงา ช่วยกระจายความเสี่ยงอีกด้วย (Kanchanachitra et al., 2017) เมื่อบุคคลประเมินภาพรวมของพฤติกรรม หากผลตามมาเป็นด้านบวก บุคคลจะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรม (Ajzen & Klobas, 2013) หากบุคคลมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมนั้นมากเท่าใด บุคคลจะตั้งใจมากขึ้นที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนบุคคลที่มีทัศนคติทางลบต่อการกระทำนั้นมากเท่าใด บุคคลจะมีความตั้งใจมากขึ้นที่จะไม่กระทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen, 1991)

3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีผลต่อความตั้งใจมีบุตร โดยความคาดหวังของครอบครัวหรือความต้องการบุตรของคู่ครอง ไม่ว่าเป็นคู่ที่ยังไม่มีบุตรหรือคู่ที่มีบุตรแล้วและพิจารณาจะมีบุตรคนถัดไปว่าควรเป็นเพศใด จะมีผลต่อการวางแผนมีบุตร (Li et al., 2019) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงจึงเป็นการรับรู้แรงกดดันจากบุคคลรอบข้างว่ามีมากน้อยเพียงใด เมื่อวางแผนว่าจะมีบุตรบุคคลจะรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลที่มีความสำคัญใกล้ชิด ได้แก่ คู่สมรส บิดามารดา หรือญาติ ทั้งนี้การเลี้ยงดูจากครอบครัวจะปลูกฝังให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อการกระทำต่าง ๆ ทำให้บุคคลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีบุตรคล้อยตามบุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะครอบครัวที่มีความผูกพันและมีความห่วงใยต่อกัน สามารถช่วยเหลือสนับสนุน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและปรองดองกันภายในครอบครัว จึงมีความตั้งใจที่จะมีบุตร ในสตรีที่มีข้อจำกัดแหล่งสนับสนุนด้านเศรษฐกิจสังคมได้วางแผนไว้ว่าจะมีบุตรถ้าอาศัยอยู่ใกล้ ๆ กับครอบครัวเดิมของตน (Chen et al., 2024) ดังนั้นบุคคลที่รับรู้ว่าคนที่มีความสำคัญกับตนต้องการให้กระทำพฤติกรรมใด หรือเห็นว่าการกระทำพฤติกรรมนั้นเป็นเรื่องที่ดี จะมีความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว จึงสนับสนุนทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่ระบุว่า บุคคลที่มีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมจะมีความตั้งใจสูงที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ (Ajzen, 1991)

4. การรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมมีผลต่อความตั้งใจมีบุตร เป็นการรับรู้ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจมีบุตร และรับรู้ว่าตนจะสามารถควบคุมหรือจัดการกับปัจจัยดังกล่าวได้เพียงใด เมื่อบุคคลรับรู้ว่าถ้ามีรายได้ที่มั่นคงเพียงพอต่อการเลี้ยงดูบุตร และมีคนที่ไว้ใจได้ (เช่น ปู่ย่า ตายาย ญาติ หรือพี่เลี้ยง) ช่วยเลี้ยงดูบุตรให้ระหว่างทำงาน ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยจากครอบครัวในการช่วยเหลือเมื่อมีบุตร (Chen et al., 2024) อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงบริการศูนย์เด็กเล็ก (Sukanan et al., 2020) ทำให้บุคคลเชื่อว่าตนสามารถจะควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อการมีบุตรได้ จึงมีแนวโน้มตั้งใจมีบุตรในอนาคต ผลการศึกษานี้สนับสนุนทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่ว่า บุคคลที่รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมตามเป้าหมายให้เป็นไปอย่างที่ตั้งใจได้ สามารถกระทำพฤติกรรมได้ง่ายและสามารถควบคุมผลที่ออกมาอย่างที่ตั้งใจไว้ บุคคลมีแนวโน้มจะกระทำในสิ่งนั้น แต่ถ้าเชื่อว่ากระทำพฤติกรรมได้ยากและไม่สามารถควบคุมผลที่ออกมาอย่างที่ตั้งใจไว้ได้แนวโน้มที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมลดลง (Ajzen, 1991) ดังนั้นถ้าบุคคลเชื่อว่าสามารถจะควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อการมีบุตรได้ จึงมีแนวโน้มตั้งใจที่จะมีบุตรในอนาคต (Ajzen & Klobas, 2013)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความตั้งใจมีบุตรมีความสัมพันธ์ด้านบวกปานกลางกับทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และกับการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมระดับมาก ตัวแปรอิสระดังกล่าวสามารถทำนายและร่วมกันทำนายความตั้งใจมีบุตรในอนาคตได้ร้อยละ 21.10 จากระดับของความสัมพันธ์ด้านบวกระดับปานกลางถึงมากนี้ สะท้อนให้เห็นว่าหากบุคคลมีความเชื่อว่าการทำพฤติกรรมใดแล้ว จะได้รับผลทางบวกมีแนวโน้มมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจและการวางแผนในการกระทำ โดยเมื่อมีทัศนคติทางบวกจะเกิดความตั้งใจที่จะมีบุตรสูงขึ้นตามไปด้วย (Ajzen & Klobas, 2013; Kanchanachitra et al., 2017; Li et al., 2019) รวมทั้งถ้ามีความคิดเห็นและการตัดสินใจของบุคคลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับความคิดเห็นหรือมุมมองของคนสำคัญใกล้ชิดของตนเอง บุคคลจะมีความตั้งใจและมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อการมีบุตรออกมามากขึ้น (Li et al., 2019) นอกจากนี้การรับรู้ความสามารถในการควบคุมการมีบุตรส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจมีบุตร เมื่อบุคคลมีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถที่จะมีบุตร และสามารถจะควบคุมให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ตนคาดไว้ได้ บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มตั้งใจที่จะมีบุตรในอนาคต (Tiatasin, 2024)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อการมีบุตร จึงควรส่งเสริมให้ประชากรกลุ่ม Gen Z เห็นถึงคุณค่าของการมีบุตร ซึ่งเป็นอีกหนึ่งหน้าที่สำคัญในการสร้างคนที่มีคุณภาพเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดี โดยหน่วยงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์อาจจัดกิจกรรมให้ความรู้ การรณรงค์เพื่อสร้างทัศนคติทางบวกต่อการมีบุตร มีการให้ความสำคัญด้านการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรงกระตุ้นจากบุคคลสำคัญใกล้ชิดทั้งจากบุคคลในครอบครัว เพื่อน หรือบุคลากรด้านสาธารณสุข เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ Gen Z มีการสนับสนุนนโยบายของรัฐด้านการให้สวัสดิการโดยการสนับสนุนด้านเวลาในการเลี้ยงดูบุตรให้มากขึ้น และมีระบบบริการสาธารณสุขเพื่อส่งเสริมสตรีวัยเจริญพันธุ์ กลุ่ม Gen Z มีความตั้งใจที่จะมีบุตรในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกับความตั้งใจมีบุตรในอนาคต และความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการมีบุตรของนิสิต Gen Z ในบริบทอื่น ๆ เช่น นิสิตในวิทยาเขตอื่นของมหาวิทยาลัยทักษิณ หรือสถาบันอื่น ๆ และกลุ่ม Gen Z ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุม สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสร้างปัจจัยส่งเสริมการมีบุตรให้กับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่อไป

2. ควรศึกษาวิจัยแบบผสมผสานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีบุตรของ Gen Z ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้นำปัจจัยที่มีอิทธิพลอื่น ๆ เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงความคิดเห็นต่อนโยบายสนับสนุนของรัฐที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีบุตรมาจัดทำแผนหรือนโยบายเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการมีบุตรให้กับ Gen Z ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3. การศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจมีบุตรของกลุ่ม Gen Z ในประเทศไทยยังมีน้อย เมื่อประชากรกลุ่มนี้จบการศึกษา ก้าวสู่ชีวิตการทำงาน อาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจมีบุตร จึงควรทำการศึกษาซ้ำโดยอาจควบคุมปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย หรือพัฒนาแบบวัดตามองค์ประกอบของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเพื่อให้ได้ผลแม่นยำเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น ตลอดจนอาจพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมความตั้งใจมีบุตรของบุคคล เพื่อเป็นการ

ส่งเสริมทัศนคติในทางบวก ส่งเสริมให้มีการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และส่งเสริมบทบาทและการร่วมมือจากลุ่มอ้างอิง

References

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50*(2), 179–211. https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T

Ajzen, I., & Klobas, J. (2013). Fertility intentions: An approach based on the theory of planned behaviour. *Demographic Research, 29*(8), 203–32. https://doi.org/10.4054/DemRes.2013.29.8

Araban, M., Karimy, M., Armoon, B., & Zamani-Alavijeh. F. (2020). Factors related to childbearing intentions among women: A cross-sectional study in health centers, Saveh, Iran. *Journal of the Egyptian Public Health Association, 95*, 6 https://doi.org/10.1186/s42506-020-0035-4

Chamchan, C. (2025). *Year 2024: Birth rate below 500,000 apprehensive of future labor*. https://ipsr.mahidol.ac.th/post_multimedia/2025-01-15-hfocus-low-birth-rate/ (in Thai)

Chen, M., Ming Lo, C. K., Chen, Q., Chan, K. L., & Ip, P. (2024). Fertility intention in Hong Kong: Declining trend and associated factors. *Applied Research in Quality of Life, 19*, 1309–35 https://doi.org/10.1007/s11482-024-10292-2

Chondaeng, K., Koomala, S., Srisuwan, K., & Saithanu, K. (2024). The factors influencing to adjustment of generation Z students at Ubon Ratchathani University. *The Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health, 38*(2), 37-54. (in Thai)

Chuaywongyart, S. (2019). *Gen Z power.* https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/121838#google_vignette. (in Thai)

Department of Economic and Social Affairs, United Nations. (2025). *World Fertility Report 2024*. https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2025_wfr-2024_advance-unedited.pdf

Kanchanachitra, M., Tadee, R., & Suthikasem, K. (2017). *Gen Y and Fertility Decisions.* https://ipsr.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2022/03/07_Manasigan-Gen-Y.pdf. (in Thai)

Li, X., Fan, Y., Assanangkornchai, S., & McNeil, E. B. (2019). Application of the Theory of Planned Behavior to couples' fertility decision-making in Inner Mongolia, China. *PLoS ONE, 14*, e0221526. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0221526

Mahadeen, A., Mounsour, A. M., Al-Halabi, J., Al Habashneh, S., & Kenana, A. (2018). Psychosocial well-being of infertile couples in Jordan. *Eastern Mediterranean Health Journal, 24*(2), 169-76. https://doi.org/10.26719/2018.24.2.169

Meehanpong, P., & Chatdokmaiprai, K. (2018). Assessing quality of research instrument in nursing research. *Journal of The Royal Thai Army Nurses, 19*(1), 9-15. (in Thai)

Paweenawat, S. W. (2020). *Why don't you get married? consequences of the education of Thai women on the decision on marriage and having children.* https://www.pier.or.th/en/abridged/2020/04/ (in Thai)

Phaomanacharoen, C. (2022). Motivations toward online shopping decision of generation Z. *The Journal of Social Communication Innovation, 10*(2), 88-104. (in Thai)

Phuangprayong, K. (2018). Future desire for children: Empirical evidences from married women in Thailand. *Srinakharinwirot Research and Development Journal of Humanities and Social Sciences, 10*(19), 1-19. (in Thai)

Rathachatranon, W. (2019). Determining an appropriate sample size for social science research: The myth of using Taro Yamane and Krejcie & Morgan Method. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies, 8*(2), 11-28.

Ren, Y., Cheng. X, Niu, C., Yang, F., & Zheng, Y. (2024). Fertility intention of young people of childbearing age in China after the implementation of the two-child policy-A systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health, 24*, 3518 https://doi.org/10.1186/s12889-024-20956-1

Srinont, M. (2018). Theory of generation and cognitive framework. *MBU Education Journal: Faculty of Education Mahamakut Buddhist University, 6*(1), 364-73. (in Thai)

Sukanan, J. Munsawaengsub, C., Nanthamongkolchai, S., & Pitikultang, S. (2020). Factors influencing childbearing decision making among married women of reproductive age in Nakhon Si Thammarat province. *Thai Journal of Health Education, 43*(2), 66-77. (in Thai)

Suraphat, W. (2016). *Generation Y attitudes toward having a baby*. [Master's thesis, Mahidol University]. CMMU Digital Archive https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/1764 (in Thai)

The Bureau of Registration Administration. (2025). *Birth rate 2024*. https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth (in Thai)

Tiatasin, O. (2024). *A study of child-having intention among Thai generation Y and Z population in Bangkok and surrounding area* [Master's thesis, Mahidol University]. CMMU Digital Archive https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/5538 (in Thai)

Wattanavitukul, P. & Roomruangwong, C. (2022). Intention to have no children and its relation to mental health: A case study of personality and coping traits of married couples, registering at Bangrak District Office. *Chulalongkorn Medical Journal, 66*(2), 173-80. (in Thai)